

บทที่ 5

บทสรุปและข้อ เสนอแนะ

บทสรุป

ในการวิจัยเรื่อง "การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษปรับ" นี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสมมุติฐานของการวิจัยว่า โทษปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันตามกฎหมายไทยยังไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยเสมอภาคกัน หากนำการรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษปรับมาใช้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษมีความหลากหลายแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ของสังคมแต่ละยุคสมัย โดยปรากฏตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกันไปไม่ว่าจะเพื่อการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ยับยั้ง แก้ไขฟื้นฟู หรือแม้แต่การคุ้มครองป้องกันสังคม โดยตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดก็ตาม แต่นักคิดทั้งหลายก็ยังสร้างสรรค์แนวคิดของตนเป็นน่านาทัศนะหลากหลายออกไปอีกมาก

การลงโทษแท้จริงแล้วเป็นเพียงเครื่องมือส่งเสริมประสิทธิภาพของกฎหมายเท่านั้นการลงโทษมิใช่สาระสำคัญของกฎหมาย แต่จำเป็นต้องใช้เพื่อป้องกันมิให้มีการประกอบอาชญากรรม แต่สภาพบังคับเหล่านี้จะช่วยให้กฎหมายได้รับการยอมรับนับถือ และปฏิบัติตามจนบรรลุผลตามความมุ่งหวัง ในใจของสมาชิกสังคมนั้น การลงโทษทางอาญาจึงอาจบังคับต่อบุคคล ต่อทรัพย์สิน ชื่อเสียงและเกียรติยศ อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งการเคารพหลักมนุษยธรรมเป็นสำคัญ การลงโทษที่ทารุณโหดร้ายต่อเนื้อตัวผู้กระทำความผิดให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ก่อให้เกิดผลในการต่อต้านกฎเกณฑ์มากกว่าการหลาบจำ อย่างไรก็ตามการลงโทษแตกต่างจากเครื่องมือส่งเสริมประสิทธิภาพของกฎหมายประการอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ศิลธรรม มโนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในเรื่องของอำนาจบังคับ กล่าวคือ การละเมิดกฎหมายจะได้รับผลร้ายเพียงการประณามจาก

สังคม หรือการไม่ยอมให้เข้าร่วมกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่การลงโทษตามกฎหมายไม่ถูกบังคับให้ต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชน

แม้ว่าการลงโทษจะมีวัตถุประสงค์ที่แท้จริง เพื่อต้องการให้สมาชิกของรัฐ อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย แต่มีเป้าหมาย และเหตุผลในการลงโทษแตกต่างกันไป 4 ลักษณะ ได้แก่การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution or Revenge) เป็นการลงโทษตามทฤษฎีที่ว่าลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน และโทษที่จะลงควรจะต้องเท่ากับความเจ็บปวด และความยากลำบากที่สังคม หรือผู้เสียหาย ได้รับ ซึ่งนักทฤษฎีสมัยใหม่ยอมรับแนวคิดดังกล่าว โดยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ล้าสมัยและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม แต่วัตถุประสงค์ที่จะลงโทษ เพื่อแก้แค้นทดแทนก็ยังคงมีอยู่ เพราะความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่นั้นยังต้องการให้อาชญากรได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดหนักพอกับความอุจกจริตของความผิดที่ได้กระทำลงไป อย่างไรก็ตามการคำนึงถึงแต่เรื่องของการแก้แค้นดังกล่าว ก็อาจทำให้การคำนึงถึงความปลอดภัยทางสังคมลดน้อยลง และมีผลข้างเคียงเป็นผลกระทบภายนอกแก่สังคมได้มาก เพราะการกระทำผิดได้กระทำไปแล้ว และเกิดผลขึ้นแล้ว แม้จะลงโทษหรือไม่ลงโทษ ก็จะไม่มีการทำให้ผลร้ายจากการกระทำผิดหายไปได้ และเป็นเรื่องน่าคิดว่า หากการประทุษร้ายผู้อื่นเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรมแล้ว เหตุใดรัฐจึงกระทำการแก้แค้นทดแทนผู้อื่นในทำนองเดียวกันเสียเอง ทั้งการกักขังก็มีอาจกระทำได้ตลอดไป เพราะไม่อาจลงโทษเกินกว่าความผิดที่กระทำได้ตามทฤษฎีทดแทน ส่วนการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน (Deterrence or Restraint or Prevention) นั้น เป็นการลงโทษ เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ และเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป ทั้งเป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามแบบอย่างของผู้กระทำความผิด เพราะจะถูกลงโทษ เช่นเดียวกัน การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ จึงมีผลให้กฎหมายศักดิ์สิทธิ์ขึ้น มีผลในการยับยั้งพฤติกรรมกระทำความผิดอย่างไรก็ตามแม้ว่าการลงโทษ เพื่อการยับยั้งจะเป็นสิ่งที่สามารถลดอาชญากรรมได้แต่มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎี การยับยั้งหรือข่มขู่ โดยเสนอแนะว่าอาชญากรรม เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ดังนั้นการลงโทษตามทฤษฎีนี้ จึงอาจไม่บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้ง การลงโทษตามทฤษฎีนี้ไม่อาจใช้กับการกระทำผิดในบางกรณี เช่น การกระทำโดยบันดาลโทสะ ซึ่งผู้กระทำผิดมิได้ใคร่ครวญก่อนว่า กระทำลงไปแล้ว จะต้องได้รับโทษประการใดบ้าง นอกจากนั้นการลงโทษตามทฤษฎีนี้ อาจก่อให้เกิดผลลบข้างเคียงได้มาก เช่น ทำให้บุคลิกภาพ ของบุคคลเสื่อมเสียลงไป เนื่องจากต้องไปรับโทษอยู่ร่วมกับผู้กระทำผิดมืออาชีพ และมิได้ คำนึงถึงชีวิตภายหลังจากพ้นโทษที่อาจต้องสูญเสียสัมพันธภาพกับสังคมไป แต่หากนำทฤษฎีนี้ไป ใช้ควบคู่กับการให้รางวัลเสริมพฤติกรรมกระทำความดีอื่น ๆ เช่น ปลอ่ยตัวก่อนกำหนดการลงโทษ และมีการปรับปรุงแก้ไขตนเองแล้ว จะเป็นการดียิ่ง นอกจากนี้ยังมีการลงโทษ เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม (Protection of Society) ซึ่งเป็นการตัดผู้กระทำผิด หรือผู้ที่ เป็นภัยอันตรายต่อสังคมออกไปจากสังคม โดยการจำคุก หรือประหารชีวิต ก็เป็น วิธีการหนึ่งที่จะคุ้มครองป้องกันสังคม จากอาชญากรรมได้ คือ เป็นการตัดโอกาสที่จะก่อความ เดือดร้อนว่าความแก่สังคมออกไป และในลักษณะสุดท้ายเป็นการลงโทษ เพื่อเป็นการปรับปรุง (Formation) ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่พัฒนามาจากการลงโทษตามวัตถุประสงค์อื่น ๆ เนื่อง จากการลงโทษ เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้น นอกจากจะไม่เกิดผลดีแก่สังคมแล้ว ยังกลับ เป็นโทษแก่สังคมอีกด้วย จึงควรได้มีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการ และแก้ไขความประพฤติของ ผู้กระทำผิด โดยการคุมความประพฤติ และการดูแลนักโทษ ในทัณฑสถาน ให้กลับคืนสู่สังคม ได้มากขึ้นกว่าเดิม โดยวัตถุประสงค์หลักของการลงโทษ เพื่อแก้ไขก็คือ มุ่งหมายที่จะป้องกัน ไม่ให้บุคคลที่ได้กระทำผิดแล้วกลับกระทำความผิดซ้ำอีก โดยการแก้ไขปรับปรุงตัวบุคคลผู้กระทำ ความผิด ด้วยการใช่วิธีการบำบัดพฤติกรรม โดยใช่วิธีการ หรือมาตรการต่าง ๆ มาเสริม ให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเขาให้ดีขึ้น ภายในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งได้แก่ระยะเวลา ที่ศาลรอการลงโทษ และอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม เพื่อให้ละเว้นพฤติกรรมที่อาจ นำพาไปสู่ความเสื่อม หรือให้ปฏิบัติเงื่อนไขที่นำไปสู่การปรับปรุงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น โดย วิธีการดังกล่าวควรใช้กับผู้กระทำผิดคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ มิใช่ความผิดอุจฉกรรจ์ และควรใช้ วิธีการจัดจำแนกกลุ่ม หรือประเภทของความคิดก่อนดำเนินการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมเฉพาะด้าน ต่อไป ส่วนการบำบัดพฤติกรรมด้วยการเสริมการฝึกหัดอาชีพ และการอบรมทางศีลธรรมและ

ศาสนาเข้าไปในช่วงเวลาว่างที่ต้องโทษจำคุก เพื่อลดความฟุ้งซ่านลงในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว ก็อาจช่วยได้มากประการหนึ่ง และภายหลังจากพ้นโทษ นักโทษจะพบอุปสรรคมากมายในการกลับตนเป็นคนดี หรือการประกอบอาชีพสุจริตอีกครั้ง เช่น การไม่สามารถกลับเข้าทำงานได้ หรือการไม่อาจหางานทำได้ ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือหลังจากพ้นโทษ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก การตั้งกองทุนช่วยเหลือการให้บริการจัดหาทุน จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งเช่นกัน

อนึ่งมีข้อสังเกตว่า การให้ความช่วยเหลือควรอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม คือไม่มากเกินไปที่รัฐจะให้ความอนุเคราะห์แก่บุคคลธรรมดาที่มีได้กระทำผิดเป็นสำคัญ

ปัจจุบันวิธีการที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก คือ วิธีการลงโทษที่ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน และให้แรงเสริมพฤติกรรมกรรมการทำความดี โดยลดการลงโทษ หรือได้รับการลดวันต้องโทษ หรือพักการลงโทษ ประกอบกันด้วย

หลักการลงโทษ โดยไม่กำหนดแน่นอนนี้ ปรากฏอยู่ในหลักการของ American Prison Association ข้อ 7 กำหนดว่าควรเลิกการพิพากษาจำคุก โดยกำหนดแน่นอนตายตัว (Fixed Sentence) เสีย และเปลี่ยนเป็นคำพิพากษาลงโทษจำคุกชนิดไม่มีกำหนดตายตัว (Indeterminate Sentence) ส่วนความไม่เสมอภาคในการตัดสินลงโทษคนที่ทำผิดอย่างเดียวกันก็ควรจะหมดไปเสียด้วย นอกจากนั้น การลงโทษมีกำหนดเวลาสั้น ๆ กับผู้กระทำผิดซ้ำซากบ่อยครั้ง เป็นสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

การจำแนกประเภทของการลงโทษตามสภาพบังคับ พบว่าอาจบังคับโทษในรูปแบบต่าง ๆ ได้หลายประการ เช่น โทษที่บังคับต่อชีวิต หรือโทษประหารชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดบุคคลผู้กระทำผิดออกไปจากสังคม ใช้กับความผิดอุกฉกรรจ์สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน และการข่มขู่ยับยั้งให้บุคคลอื่น เกิดความเกรงกลัว ทั้งเชื่อว่าเป็นการ

ป้องกันสังคม โดยตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมอย่างถาวรด้วย ตัวอย่างวิธีการลงโทษประหารชีวิต ได้แก่ กัดให้มน้ำตาย เอาหินขว้างให้ตาย เอาไฟคลอกหรือเผาให้ตาย ตัดศีรษะ ยิงเป้า แขนคอ และนั่งเก้าอี้ไฟฟ้า เป็นต้น

นานาประเทศได้ยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายทารุณต่าง ๆ โดยจะใช้เฉพาะในยามสงคราม หรือกรณีความผิดอุจฉกรรจ์ เท่านั้น และได้มีความพยายามที่จะ ใช้การลงโทษ เพื่อแก้ไขตัวบุคคลมากกว่าข่มขู่อาชญากรอื่น ให้เกรงกลัว

อย่างไรก็ตาม โทษประหารชีวิตมีทั้งข้อดี และข้อเสีย โดยความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายที่เห็นว่าควรมีโทษประหารชีวิต เพราะเชื่อว่าสามารถกำจัดคนทำความผิด ให้เกิดความเกรงกลัว และไม่กล้ากระทำความผิด เพราะการประหารชีวิตขัดกับความตองการมีชีวิตอยู่อันเป็นความปรารถนาของมนุษย์ เป็นการปลดเปลื้องภาระของรัฐที่จะต้องเลี้ยงดูนักโทษเหล่านี้ ซึ่งมีได้คำนึงถึงสาเหตุปัจจัยความกดดันต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมแต่อย่างใด ส่วนฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรมีโทษประหารชีวิต เห็นว่าการลงโทษดังกล่าวเป็นการขัดกับหลักสิทธิแห่งการมีชีวิตอยู่ของบุคคล ไม่ได้มุ่งแก้ไขปรับปรุงให้คนเป็นคนดี เป็นการแก้ปัญหากายหลังจากที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว และสังคมเองก็เป็นผู้ผลักดันให้เกิดอาชญากรรมขึ้นนั่นเอง เมื่อสังคมเป็นผู้ให้การศึกษา ชี้เสียง ภัยรตยศ ฯลฯ แก่สมาชิกสังคมแล้วจึงไม่ควรใช้วิธีการที่ทารุณโหดร้าย ให้การทำลายชีวิตมนุษย์แต่อย่างใด

โทษที่บังคับต่อเสรีภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมชั่วคราวหนึ่ง หรือขังบุคคลจากหมู่เหล่า ในสมัยโบราณ โทษต่อเสรีภาพเป็นโทษที่มีความรุนแรง ร่องลงมาจากโทษประหารชีวิต และร่างกาย ตัวอย่างการลงโทษต่อเสรีภาพ ได้แก่ การจำคุก กักขัง ขังออกนอกประเทศ (Banishment) การห้ามเข้าเขตกำหนด การลดสิทธิความเป็นพลเมือง (Civil degradation) หรือความตายทางแพ่ง (Civil Death) เป็นต้น

กล่าวกันว่า โทษที่บังคับต่อเสรีภาพเพิ่มขึ้นเมื่อปัจเจกชนได้มอบอำนาจการแก้แค้นทดแทนให้แก่รัฐ ในรูปแบบของการลงโทษ ต่อมาวิธีการนี้ได้รับความนิยมมากขึ้น ในขณะที่การลงโทษวิธีอื่น ได้ลดความสำคัญลง เช่น การตัดอวัยวะบางส่วนประจาน การทรมานวิธีต่าง ๆ เป็นต้น ขณะที่คุกในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เพื่อใช้เป็นที่ควบคุม กักขังพวกนอกศาสนา จรจัด และเกียจคร้าน

ต่อมาปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 มีแนวคิดทางทัณฑวิทยาที่พยายามจะปรับปรุงสภาพของเรือนจำให้ดีขึ้น และพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ใช้โทษจำคุกเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรม หรือลดจำนวนภัยอันตรายที่เกิดขึ้นกับสังคม โดยนำผู้กระทำผิดไปอบรมบ่มนิสัยเสียใหม่ ให้ไม่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมอีกต่อไป ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคม นั่นเอง ส่วนโทษที่บังคับต่อทรัพย์สิน พบว่าอาจบังคับโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิดได้ 2 กรณี คือ กรณีแรกใช้โทษปรับ (Fine) ใช้กับโทษที่มีความผิดไม่รุนแรงนักปรับเป็นตัวแทนเงินตกเป็นของแผ่นดิน ตามกฎหมายไทยโบราณเรียกปรับไหม ใช้ควบกับการลงโทษอื่น ๆ โทษปรับสำหรับคดีอาญาที่ไม่รุนแรงมีมานานแล้ว ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) แต่โทษปรับสำหรับความผิดอุจฉกรรจ์ (Felony) นั้น เริ่มใช้กฎหมายเมื่อปี ค.ศ. 1861 เฉพาะคดีบางฐานความผิดเท่านั้น ต่อมาปี ค.ศ. 1948 ศาลมีอำนาจปรับผู้กระทำความผิดได้ทั่วไป ทั้งคดีอุจฉกรรจ์ และความผิดธรรมดา (Misdemeanous) ซึ่งในครั้งแรกปรับได้โดยไม่จำกัดจำนวน ต่อมาจึงมีกฎบัตร Magna Carta และ The Bail of Rights กำหนดห้ามการเรียกปรับเกินสมควรเกิดขึ้นโทษปรับในไทย ปราบกฏตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 มาตรา 18 และ 28 ส่วนร่างประมวลกฎหมายอาญาลูกขุน มาตรา 32 ได้แยกโทษปรับออกเป็น 2 ประเภท คือ โทษปรับ (Fine) และโทษปรับเล็กน้อย (Minor Fine) โทษปรับกำหนดไว้ตั้งแต่ 5,000 เยนขึ้นไป ส่วนโทษปรับเล็กน้อยกำหนดว่า ต้องไม่น้อยกว่า 500 เยน และไม่เกิน 5,000 เยน ประมวลกฎหมายอาญาร่างเดิม มาตรา 5 และมาตรา 21 กำหนดว่าการลงโทษปรับ จะต้องคำนึงถึงฐานะทางการเงินของผู้ถูกปรับด้วย หากไม่ชำระให้ลงโทษจำคุกแทนปรับ ไม่เกิน 1 ปีครึ่ง และศาลอาจอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดได้แล้ว แต่จะเห็น

สมควร ในปี 1940 ที่ประเทศนอร์เวย์ได้มีการยกเลิกการกำหนดโทษปรับขั้นสูงและขั้นต่ำ โดยให้คำนึงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด และระยะเวลาจำคุก กรณีไม่ชำระค่าปรับ ประกอบการพิจารณาแทนการพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับ ก็เพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะผู้ที่ถูกลงโทษปรับ ซึ่งมีฐานะร่ำรวยย่อมเดือดร้อนจากการปรับ และได้รับผลร้ายจากโทษปรับน้อยกว่าผู้ถูกลงโทษที่มีฐานะยากจน และโทษปรับสำหรับผู้มีฐานะยากจน ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัว และผู้อยู่ในอุปการะของผู้ถูกลงโทษด้วย อย่างไรก็ตาม โดยหลักการแล้วการลงโทษปรับ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เพื่อยับยั้งหรือข่มขู่ และป้องกันได้เป็นอย่างดี กรณีที่สองคือ โทษริบทรัพย์สิน (Confiscation of Property) แตกต่างจากโทษปรับ เพราะทรัพย์สินที่ถูกริบอาจเป็นเงินตรา หรือทรัพย์สินอย่างอื่นก็ได้ อาจเป็นได้ทั้งอสังหาริมทรัพย์ และอาจริบทรัพย์สินเพียงบางส่วน หรือริบทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกลงโทษก็ได้ โดยการริบทรัพย์สินบางส่วน ถือเป็นโทษเบาที่สุด ทั้งเป็นเสมือนวิธีการเพื่อความปลอดภัย นอกเหนือไปจากโทษด้วย เช่น ริบทรัพย์สินซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าทำ หรือมีไว้เป็นความผิด ให้เพื่อจูงใจให้บุคคลกระทำความผิด หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น ส่วนการริบทรัพย์สินทั้งหมด ไม่มีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย แต่มีลักษณะเป็นการลงโทษเพียงประการเดียว เป็นวิธีการลงโทษที่มีมาแต่สมัยโบราณ ตามกฎหมายลักษณะอาญาหลวง แห่งกรุงศรีอยุธยาของไทย ภายหลังพันคอ ให้ริบเรือน วิชาษาท้าว เหาลูกเมียข้าคน เป็นจระบาทว์ ทรัพย์สินของเขาเข้าคลังจันสิ้น

สำหรับประวัติความเป็นมาของโทษปรับนั้น พบว่าโทษปรับเป็นที่มาตั้งแต่สมัยโบราณ และน่าเชื่อว่ามีมาก่อนโทษจำคุก เมื่อมีการตั้งขึ้นเป็นรัฐ ผู้ปกครองรัฐก็พยายามดึงเอาอำนาจตัดสินคดี ซึ่งเคยเป็นของเผ่าต่าง ๆ มาอยู่ที่ตน เรียกว่า "ระบบความยุติธรรม โดยอำนาจรัฐ" (la justice publique) อันเข้ามาแทนที่ "ระบบความยุติธรรม โดยเอกชน" (la justice privee) ในการนี้รัฐมีอำนาจรับเงินส่วนหนึ่งจากผู้กระทำ ความผิด ในกฎหมายสิบสองโต๊ะของโรมันโบราณ เรียกว่า ค่าไถ่โทษ (composition)

ต่อมาก็มีค่าตอบแทนที่รัฐเข้ามาจัดความยุติธรรมให้ (freedom) ทำนองค่าขึ้นศาลหรือศาลภาษี¹ ในระบบศักดินาของประเทศอังกฤษ ก็มีการเรียกค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี โดยให้ตุลาการเรียกเก็บจากผู้กระทำผิดเรียกกันว่า ค่าใช้จ่ายในการรับบริการจากกระบวนการยุติธรรมของรัฐ (a direct charge by the state against one who has caused the state's protection and judiciary systems to be used)² ในเวลาต่อมา ก็เริ่มมีการกำหนดอัตราค่าปรับให้เป็นระบบมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น คือนำไปใช้กับความผิดบางประเภท แทนที่จะใช้เป็นการทั่วไป เพื่อหวังเพิ่มพูนได้แก่รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อทฤษฎีหรือปรัชญาในการลงโทษเริ่มเป็นที่กล่าวถึงมากขึ้น การเรียกร้องค่าจัดระบบความยุติธรรม หรือค่าใช้จ่ายบริการศาลได้พัฒนาได้แยกออกไปเป็นค่าธรรมเนียมต่างหาก ส่วนโทษปรับ นั้น นักอาชญาวิทยาและนักทัณฑวิทยาเสนอความคิดว่า ควรนำมาใช้ให้สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษที่ว่า โทษควรใช้เพื่อกำหราบ ปราบปรามผู้กระทำผิด เพื่อให้ยับยั้งชั่งใจ มิให้กระทำความผิดอีก (deterrence) ทั้งควรลงโทษให้ถูกต้อง หรือถูกกับความผิด เช่น ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน หรือกระทำด้วยความโลภ หรือแม้แต่มิเหตุผลทางเศรษฐกิจการค้า การมีรายได้เข้ามาประกอบ ก็ควรใช้โทษปรับอันเป็นโทษต่อฐานะทางเศรษฐกิจผู้นั้น* ทดแทนกันอีกประการหนึ่งเมื่อเป็นที่ยอมรับว่า

¹ โกลแมน ภทราภิรมย์, "โทษปรับ", บทบัญญัติ, ปีที่ 16 ตอน 3, กันยายน, 2516, หน้า 455 - 456.

² Robert E. Barrett, "The Role of Fines in the Administration of Criminal Justice in Massachusetts" 48 Massachusetts Law Quarterly, (1963), pp. 435-437.

*การกล่าวว่าโทษปรับเป็นโทษต่อสถานะทางเศรษฐกิจเป็นการพิจารณาจากข้อที่ว่าเป็นโทษต่อทรัพย์สิน ในขณะที่โทษประหารชีวิตเป็นโทษต่อชีวิต โทษจำคุกและกักขังเป็นโทษต่อร่างกายและเสรีภาพ นักทัณฑวิทยาเห็นว่าในขณะที่โทษอื่น ๆ เช่น ประหารชีวิต จำคุก และกักขัง หรือแม้แต่วินัยโทษปรับมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ต้องโทษอยู่บ้างไม่มากนักน้อย โทษปรับอาจไม่เป็นโทษต่อชื่อเสียงเกียรติคุณเลย

ในการลงโทษต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย จะคำนึงถึงแต่หลักแก้แค้นทดแทนไม่ได้ ทั้งต้องคำนึงถึงผลกระทบอื่น ๆ ในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ก็เริ่มมีการนำโทษปรับมาใช้แพร่หลายขึ้น ในฐานะที่เป็นโทษสถานเบา และดูจะเป็นธรรมกว่าโทษอื่นในแง่ความรู้สึกของผู้ต้องโทษ ในทางเศรษฐกิจโทษปรับไม่เพียงแต่เพิ่มพูนรายได้แก่รัฐบางส่วนแต่ยังลดค่าใช้จ่ายของรัฐในการสร้างเรือนจำทัณฑสถาน ในการจ้างผู้คุม จัดหาข้าวปลาอาหารให้นักโทษ จัดระบบความปลอดภัย และระเบียบของนักโทษได้อย่างมหาศาล ในทางสังคมโทษปรับใช้ทดแทน หรือป้องกันการรับโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องโทษมีจิตใจหยาบช้าและแข็งกระด้าง และช่วยไม่ให้เกิดจุดต่างพร้อย หรือปมด้วยที่ว่าเป็นคนขี้คุก ในทางจิตวิทยาโทษจำคุกเมื่อบังคับเอาแก่ผู้นั้นนาน ๆ เข้า ก็อาจชินชาหรือเห็นเป็นของธรรมดาได้ แต่โทษปรับนั้น เมื่อถูกปรับครั้งใด ก็จะมีรู้สึกว่าเป็นโทษไปทุกครั้ง คงไม่มีใครชิน ในทางการเมือง การที่ประเทศมีผู้ต้องโทษจำคุกมาก ๆ ย่อมมีผลเสียต่อภาพพจน์ของประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อการเมือง การปกครองในประเทศยิ่งถ้าเป็นการจำคุกบุคคลในความผิดบางประเภทที่อื้อฉาวเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ (controversial) เช่น ความผิดทางการเมือง ก็อาจก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางการเมืองได้ง่ายด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีการนำโทษปรับมาใช้มากขึ้น ดังเห็นได้จากกฎหมายอาญาของประเทศทุกประเทศในโลก แม้แต่ประเทศสังคมนิยมซึ่งพลเมืองมีความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจไม่สู้ดีนักราษฎรมีรายได้น้อย โทษปรับก็ยังนำมาใช้ได้ และดูจะเป็นโทษที่น่าสพึงกลัวและรุนแรงไม่น้อยในประเทศดังกล่าว ในรัฐสังคมนิยมเช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ซึ่งราษฎรมีความเป็นอยู่โดยทั่วไปดี โทษปรับก็นำมาใช้อย่างกว้างขวาง แม้แต่ในประเทศที่เคารพหลักสิทธิเสรีภาพ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็เห็นว่าโทษปรับมีมนุษยธรรมมากกว่าโทษจำคุกหรือกักขัง ขณะเดียวกันก็ได้ผลเป็นการข่มขู่หรือปราบมากกว่าโทษจำคุก หรือกักขัง ในประเทศที่สภาพทางเศรษฐกิจไม่สู้ดีนัก เช่น ในทวีปอาฟริกา ก็นิยมนำโทษปรับมาใช้ โดยถือว่าเป็นโทษชนิดเดียวที่ทำให้เกิดรายได้เข้ารัฐอย่างเป็นระบบ โดยแทบจะไม่มีภาระในการจัดระบบหรือการบริหาร (increase income without cost of administration)

สำหรับ โทษปรับ ในระบบกฎหมายไทย พบว่าตามกฎหมายไทยเราโทษปรับมีมาแต่สมัยโบราณมิใช่ความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เพราะอิทธิพลของกฎหมายต่างประเทศ เมื่อสมัยปรับปรุงประมวลกฎหมายดั่งในเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง ในกฎหมายตราสามดวงได้กล่าวถึงโทษปรับในความผิดหลายกรณี เมื่อความคิดเรื่องศักดินาได้เกิดขึ้น คือการที่ถือว่าแต่ละคนมีค่าตัวเป็น ทาสมีศักดินา 5 ไร่ ราษฎรทั่วไปศักดินา 25 ไร่ ขุนนางผู้มีบรรดาศักดิ์ ศักดินาอาจถึง 1,000 หรือ 2,000 ไร่ พระบรมวงศานุวงศ์ ศักดินาสุงเป็น 1,000 หรือ 10,000 ไร่ เมื่อมีการกระทำความผิดต่อบุคคลใด ก็เอาศักดินาของผู้เสียหายมาเป็นหลักในการกำหนดโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษปรับ การปรับเรียกว่าการปรับไหม ต่อมาเรียกว่าปรับเป็นพินัย คือเข้าเป็นของหลวง เรียกว่า พินัยหลวง ต่อมาก็แบ่งให้แก่ผู้เสียหายบ้าง เรียกว่า สินไหมกึ่ง พินัยกึ่งคือเข้าหลวงครึ่งหนึ่งเป็นค่าปรับ และให้แก่ผู้เสียหายครึ่งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความคิด เช่นเดียวกับในยุโรป เมื่อใช้กฎหมายลักษณะอาญาก็มีการนำโทษปรับมาใช้ แต่ระบบในขณะนั้นถือว่า ถ้าจำเลยไม่ชำระค่าปรับก็ให้ยึดทรัพย์สิน หรือให้จำคุกแทนค่าปรับ ซึ่งมีข้อวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าผิดต่อหลักการลงโทษ ไม่เป็นธรรม มีการเลือกปฏิบัติระหว่างคนยากจน และคนมีเงิน อันเป็นการให้มีการเปลี่ยนระบบโทษปรับของไทยใหม่ในเวลาต่อมา เมื่อมีการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่ ซึ่งยกเลิกการจำคุกแทนค่าปรับ และให้มีโทษกักขังแทนค่าปรับ อันเป็นเหตุให้มีโทษกักขังขึ้นใหม่ เป็นโทษสำรองหรือโทษประกอบมิไว้สำหรับเปลี่ยนโทษจำคุกระยะสั้นเป็นกักขัง และการบังคับแทนค่าปรับ ในทางแพ่งเมื่อความผิดเรื่องนิติบุคคลเป็นที่ยอมรับก็ทำให้เกิดผลเรื่องความผิดทางอาญาของนิติบุคคล กฎหมายไทยถือว่านิติบุคคลทำผิดทางอาญาได้ แต่เมื่อจะลงโทษก็ลงได้แต่โทษปรับ หรือริบทรัพย์สิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2473, 185/2489, 1144/2493, 219/2500) โทษปรับจึงเป็นประโยชน์ สำหรับการลงโทษบุคคลบางชนิด

การพัฒนาการลงโทษปรับในต่างประเทศ พบว่าในต่างประเทศมีการใช้โทษปรับกันอย่างแพร่หลาย เพื่อวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้ง เหมาะสำหรับผู้กระทำผิดที่มีนิสัยและความประพฤติไม่ดี แต่ไม่มีเหตุสมควรจะต้องเข้าคุก หรือผู้กระทำผิดที่มีเหตุอันสมควรบรรเทาโทษ ซึ่งควรหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุก

ในสหราชอาณาจักรเชื่อว่า หลักสำคัญของการบังคับใช้โทษปรับ ไม่ควรจะเปิดช่องให้สื่อความหมายไปในทำนองที่ว่า บุคคลใด ๆ มีโอกาสที่จะซื้อตัวเองออกจากการต้องโทษจำคุกได้ ศาลอังกฤษจึงใช้การลงโทษปรับควบคู่ไปกับการลงโทษจำคุก และยังไม่เคยปรากฏว่าจะปรับจำนวนสูงขึ้น สำหรับผู้กระทำผิดที่มีฐานะดี แม้ว่าค่าปรับจะยึดหยุ่นได้ตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดก็ตาม ดังเช่น คดีลักทรัพย์ หรือฉ้อโกงเงินจำนวนมาก ๆ ลงโทษปรับสูง ขณะที่คดีลักขโมยของเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเป็นผู้ขาดเงิน เงินขาดมือ หรือยากจนผิดปกติ ยากลำบากในการดำรงชีพ ศาลอาจพิพากษาคุมความประพฤติไว้ก็ได้

การลงโทษปรับควรมีความหมายต่อผู้กระทำผิด และจำนวนเงินค่าปรับควรพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถที่จะชำระได้ตามกำลังทรัพย์ของผู้กระทำผิด แต่ละคนเป็นสำคัญภายในระยะเวลาหนึ่ง โดยต้องนำเหตุผลทั้งสองประการมาประกอบกัน ดังเช่น คดีปล้นทรัพย์ แม้ว่าภรรยาของผู้กระทำผิดสามารถจ่ายค่าปรับให้ได้ แต่การลงโทษปรับจะไม่ก่อให้เกิดความหมายใด ๆ แก่ผู้กระทำผิดรายนี้ เป็นต้น และทั้งนี้ แม้ว่าจำเลยจะพยายามแสดงให้เห็นว่า เขามีเงินพร้อมที่จะชำระค่าปรับซึ่งศาลควรรอการโทษให้แก่เขาก็ตาม แต่เขาไม่ควรจะสามารถซื้อตัวเองออกจากคุกได้

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาระบบการลงโทษปรับแบบตายตัว (Fixed Sum System) ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย แต่เมื่อสังคมมนุษย์ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น ประเทศตะวันตกได้ริเริ่มวิเคราะห์ วิจัย ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการลงโทษแบบตายตัวไปสู่ระบบวัน-ปรับ หรือระบบการลงโทษปรับรายวัน (Day-Fine System) และระบบโทษปรับเป็นหน่วย (Units-Fine System) รวมทั้งการเชื่อมโยงมาตรการบังคับอื่น ๆ หลายมาตรการเข้าด้วยกัน เช่น มาตรการรอการลงโทษ (Suspended Sentence) หรือรอการกำหนดโทษ (Defer Sentence) เป็นต้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ยัย และแก้ไขฟื้นฟู จะได้รับรับการตอบสนองไป พร้อม ๆ กัน โดยอาจพัฒนาไปสู่การรอการลงโทษปรับหรือการรอการกำหนดโทษปรับ (Fine-Suspended Sentence) ต่อไป

ศาสตราจารย์ คาร์ล ทอร์ป (Carl Torp) นักทฤษฎีนิเวศวิทยาชาวเดนมาร์ก เป็นผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโทษปรับรายวันเป็นคนแรก เมื่อปลายศตวรรษที่ 19 โดยเสนอความคิดที่ว่า การลงโทษปรับสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) มากกว่าการลงโทษอื่น ๆ โดยเฉพาะในสังคมเกษตรกรรม และสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งสภาพเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมเช่นปัจจุบัน และการลงโทษปรับรายวัน ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการลงโทษประเภทเดียวกันมากกว่าโทษปรับตายตัวที่ใช้กันอยู่

ต่อมาศาสตราจารย์ โจฮัน ไทเรน (Johan Thyren) ชาวสวีเดนได้เขียนบทความเผยแพร่ สนับสนุนแนวคิดในเรื่องดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดการตื่นตัวในวงการกฎหมาย อาญา และทัณฑวิทยาในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ศาสตราจารย์ ทอร์ป และไทเรน จึงได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งระบบโทษปรับรายวัน

จากนั้นแนวคิดดังกล่าวได้แพร่หลายไปสู่หลายประเทศทั่วยุโรป และอเมริกา โดยผู้พิพากษาโรสแม็ค ไบรอัน (Rose McBrien) เป็นคนแรกที่พิพากษาลงโทษปรับรายวันแก่จำเลย เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 1988 ภายหลังจากวิจัยของ Vera Institute of Justice ที่ใช้เวลาเกือบ 10 ปี ได้ข้อสรุปเชิงสนับสนุน ในขณะที่สหราชอาณาจักรใช้การปรับที่เรียกว่า ระบบโทษปรับเป็นหน่วย (Unit - Fine System) โดยบังคับโทษจากรายวันเป็นรายสัปดาห์ของผู้กระทำผิด

แนวความคิดในการปรับปรุงโทษปรับเกิดขึ้น เนื่องจากการบังคับใช้ในโทษปรับมีประสิทธิภาพอยู่ในสังคมช่วงเวลาหนึ่ง และกลายเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาต่อมา กล่าวคือ ผู้กระทำผิดในคดีประเภทเดียวกันจะถูกปรับจำนวนเท่า ๆ กัน ผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางการเงินดีกว่า จึงจ่ายเงินค่าปรับเป็นจำนวนเท่ากัน คนจนจึงเลือกจำคุกแทนจ่ายค่าปรับ ขณะที่คนร่ำรวยเลือกที่จะจ่ายค่าปรับ จึงมองเห็นได้ชัดเจนถึงความไม่ยุติธรรมในตัวเองของการลงโทษปรับ การลงโทษปรับ สำหรับคนร่ำรวยจึงไม่เกิดผลที่น่าสะพรึงกลัวให้ละเว้นจากการ

กระทำผิดตามทฤษฎีลงโทษ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการลงโทษปรับเป็นการลงโทษปรับรายวัน โดยเริ่มใช้กับโทษที่รุนแรงอย่างกว้างขวางแทนโทษจำคุก ในกลุ่มสแกนดิเนเวีย จึงเกิดการขึ้นชื่อว่าประสิทธิภาพของโทษปรับรายวันมิได้ลดน้อยลงกว่าโทษจำคุกแต่อย่างใด

จากงานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นพบว่า โทษปรับก่อนให้เกิดผลในแง่เซ็ดหลาบหวาดกลัว และป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่กระทำความผิดโดยประมาท และในประเทศนอร์เวย์ พบว่าการลงโทษในทางการเงิน ซึ่งหมายถึงการลงโทษปรับ มีผลกระทบบากกว่าลงโทษในทางเสรีภาพ ซึ่งหมายถึงโทษจำคุก ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าผู้พิพากษา ไม่นิยมใช้โทษปรับกับผู้กระทำผิดที่มีฐานะยากจน เนื่องจากเห็นว่าบุคคลเหล่านี้ไม่มีกำลังความสามารถในการชำระค่าปรับได้ตามคำพิพากษา จึงเกิดภาพที่ว่าผู้พิพากษาเลือกที่จะใช้โทษปรับในกรณีต่าง ๆ เพียงไม่กี่กรณีเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มยุโรปเหนือมีแนวคิดที่ว่า โทษปรับควรได้รับการพิจารณานำมาบังคับใช้กับผู้กระทำผิดทางอาญาแรกสุดก่อนโทษอื่น ๆ โดยเฉพาะโทษจำคุก

ความสำคัญของโทษปรับรายวันอยู่ตรงที่ว่า เป็นโทษทางอาญาที่ห้าหายกิจนิสัย หรือ สันดานของมนุษย์ ขณะที่มีความรุนแรง ป่าเถื่อนน้อยกว่าโทษจำคุก โดยไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดหรือตราบาปใด ๆ ที่เป็นผลกระทบบต่อผู้กระทำผิดเช่นเดียวกับที่โทษจำคุกได้ทั้งร่องรอยไว้ และจากความสำคัญของโทษปรับที่ปรับปรุงใหม่เหล่านี้ ก่อให้เกิดการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาครั้งใหญ่ในประเทศเยอรมันตะวันตก มีผลให้ผู้กระทำผิดถูกพิพากษาจำคุก ยกขึ้นเป็น 3 เท่าของกฎหมายเดิม โดยเฉพาะการจำคุกระยะสั้น (ต่ำกว่า 6 เดือนลงมา และยกฐานะให้โทษปรับเป็นโทษที่ใช้อย่างแพร่หลายทั่วไปแทนโทษจำคุกระยะสั้นปกติ คืออัตราผู้ต้องโทษจำคุก ลดลงจากนักโทษ 100 คน ต่อประชากร 100,000 คน เหลือเพียง 66 คน ต่อประชากร 100,000 คน เท่านั้น

โทษปรับจะต้องกำหนดให้ได้สัดส่วนกับภัยอันตราย และความผิดเช่นเดียวกับโทษจำคุกที่จะต้องกำหนดให้ได้สัดส่วนกับความรุนแรงของการกระทำความผิด ทั้งต้องคำนึงถึง

สัดส่วนตามสภาวะเศรษฐกิจ และการเงินของผู้กระทำผิด กล่าวคือ บุคคลสองคนที่ทำความผิดร้ายแรงเท่ากัน แต่เมื่อเทียบในสัดส่วนของทุนทรัพย์ที่มีอยู่แล้วเท่านั้น ซึ่ง ออโตลัน (Ortolan) กล่าวว่า การคำนวณ โดยเอารายได้ประจำวันมาเป็นฐานในการเสียค่าปรับ เป็นการคำนวณที่ยุติธรรมที่สุดสำหรับทุกคน ถ้ากฎหมายอาญาให้อำนาจศาลตรวจสอบรายได้ของผู้ต้องหาแต่ละคน Thyren ซีให้เห็นเพิ่มเติมว่า การคำนวณ ไม่ควรคำนึงถึงทรัพย์สินหรือรายได้ของผู้กระทำผิด แต่ให้คำนึงถึงความสามารถในการจ่ายค่าปรับ โดยยึดถือหลักฐานทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะผู้กระทำผิดอาจมีผู้ที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูมากแม้ว่าจะได้รายได้ต่อวันมากด้วยก็ตาม

จากหลักการดังกล่าว Craven เสนอแนะต่อสหประชาชาติ ว่าวิธีการกำหนดค่าปรับ จะต้องคำนึงถึงสภาพภาพของบุคคล อาชีพ และครอบครัวของผู้กระทำผิด ทรัพย์สิน รายได้ และภาระของผู้กระทำผิด ประกอบกัน

หลักเกณฑ์ สัดส่วนและความสัมพันธ์ 3 ประการ ที่ควรคำนึงถึงในการลงโทษปรับรายวัน สรุปได้ดังนี้

1. รายได้ต่อวัน ของจำเลยในคดีนั้น
2. ปริมาณวัน ที่ศาลเห็นสมควรจะปรับ และเป็นตัวตั้ง เพื่อนำไปคูณกับรายได้ต่อวันของจำเลย
3. จำนวนค่าปรับ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ จากข้อ 1 คูณข้อ 2

นอกจากนี้ เพื่อควบคุมปริมาณวันไม่ให้มากเกินไป ศาลอาจกำหนดปริมาณขั้นสูง สำหรับความผิดแต่ละฐานที่จะมีการปรับได้ เช่น ความผิดฐานนี้ปรับได้ไม่เกิน 120 วัน เป็นต้น

ส่วนปัญหาการคำนวณรายได้ต่อวัน นั้น เป็นปัญหาใหญ่สำหรับประเทศที่ยังขาดความรัดกุม ในเรื่องระบบการจัดเก็บภาษี

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ในการใช้โทษปรับรายวัน มี 2 เกณฑ์ คือ

1. เป็นการปรับแบบตั้งเป็นมาตรฐานเดียวกัน (Standardization) กับผู้กระทำผิดทุกคน
2. เป็นระบบ Individualization คือคำนึงถึงตัวผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล และเมื่อพิจารณาโครงสร้างขอระบบการปรับรายวันของยุโรปแล้ว พบว่าแตกต่างกัน

ใน 2 ระบบคือ

1. ระบบการปรับรายวันของเยอรมันตะวันตก จะใช้แทนโทษจำคุกระยะสั้น และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายครั้งใหญ่ หากผิดเงื่อนไขการชำระค่าปรับก็เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกแทน
2. ระบบการปรับโดยใช้หลักการ "คุกเศรษฐกิจ" (Economic Jail) ของสวีเดน คือถอดถอนเงินที่มีอยู่ออกไปจากตัวผู้กระทำผิดในช่วงเวลาที่กำหนดตามความหนักเบาของความผิดที่ได้กระทำลงไป และปรับเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก กรณีผิดสัญญาการชำระค่าปรับเช่นกัน โดยมีขั้นต่ำ ขึ้นสูง

ก่อนที่จะกล่าวถึงการรอกการลงโทษ และการรอกการกำหนดโทษปรับนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงการบังคับโทษปรับพบว่า โทษปรับยอม ใช้ต่อบุคคลผู้ต้องคำพิพากษาวัน แต่เป็นการเปรียบเทียบปรับหรือกรณีผู้ต้องหานำค่าปรับในอัตราอย่างสูงตามกฎหมายไปชำระต่อเจ้าหน้าที่ หรือศาล ตามหลักเกณฑ์กฎหมายกำหนดข้อที่ว่า โทษปรับจะต้องลงแก่ผู้กระทำผิด และต้องคำพิพากษา จึงเป็นหลักทั่วไปแห่งการลงโทษและหลักความรับผิดชอบในทางอาญา โทษปรับอาจใช้เป็นโทษประหาร เช่น กฎหมายกำหนดโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นโทษผนวกหรือโทษอุปกรณ์ เช่น ให้จำคุกและปรับด้วย โดยเหตุที่ผู้กระทำความผิดอาญาอาจเป็นนิติบุคคลด้วยก็ได้ ตามที่ยอมรับกันในปัจจุบัน เมื่อศาลพิพากษานิติบุคคลมีความผิด และต้องรับโทษอาญานิติบุคคล ย่อมไม่อาจรับโทษประหารชีวิต โทษจำคุกหรือโทษกักขังได้ เพราะเป็นโทษที่ลงแก่ชีวิต และเสรีภาพซึ่งไม่อาจใช้กับกรณีนิติบุคคลได้ ศาลจึงต้องใช้วิธีลงโทษปรับ แต่ก็ต้องเป็นไปในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เพราะถ้าความผิดนี้มีโทษจำคุกสถานเดียว ย่อมไม่อาจ

ลงโทษแก่นิติบุคคลได้ แม้แต่เมื่อนิติบุคคลจะต้องเสียค่าปรับ แต่ไม่ยอมชำระค่าปรับก็ไม่อาจ
กักขังแทนค่าปรับได้ต้องใช้วิธียึดทรัพย์สินแทนค่าปรับนักกฎหมายในหลายประเทศได้เสนอความ
คิดว่าควรมีมาตรการอื่นเสริมโทษสำหรับนิติบุคคล เพื่อให้เกิดผลเป็นสภาพบังคับจริงจังขึ้น

ในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญา การลงโทษปรับแก่จำเลยหลายคนใช้วิธีปรับด้วย
กัน หรือปรับแทนกัน ในทำนองเดียวกับการบังคับลูกหนี้ร่วมในทางแพ่ง เช่น ศาลอาจบังคับ
ให้จำเลยคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนเสียค่าปรับแทนคนอื่นจนครบได้ แนวความคิดนี้เปลี่ยนแปลง
ไปเมื่อมีการใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมาตรา 31 บัญญัติว่า "ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้
ปรับผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับ
เรียงตามรายตัวบุคคล" หลักการใหม่นี้จึงเปลี่ยนแนวความคิด จากการลงโทษรวมกัน
(Collectivization of Punishment) มาเป็นการปรับหรือลงโทษเรียงตามตัวบุคคลแต่ละ
คน (Individualization of Punishment) ซึ่งหมายความว่าให้ปรับเรียงตามราย
ตัว เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ หลักการนี้เป็นไปเช่นเดียวกับในต่างประเทศ
อันสอดคล้องกับปรัชญาการลงโทษ*

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า โทษปรับนั้นเป็นเช่นเดียวกับโทษอื่น คือต้องลงแก่ผู้
กระทำความผิดจะลงแก่บุคคลอื่นในทำนองเดียวกับการริบราชบาท หรือการประหารชีวิต เจ็ด
ชั่วโคตร ดังกรณีโทษอื่นตามกฎหมายสมัยก่อนไม่ได้ ข้อนี้นั้นเป็นไปตามหลักมนุษยธรรม และ
หลักนิติธรรม ซึ่งแม้แต่ผู้กระทำความผิดก็ต้องคำนึงหลักนิติศาสตร์และหลัก ในการลงโทษเพิ่มขึ้นอีก
ข้อหนึ่งว่า โทษอาญาอย่ามระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด ซึ่งก็มีบางประเทศก็
รับมาใช้อย่างเคร่งครัด เช่น ประเทศไทยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 38 ก็ได้

---

* ในสมัยที่ใช้กฎหมายลักษณะอาญา ก็มีการวิจารณ์อยู่มาก กฎหมายฝรั่งเศสเอง แต่
เดิมาก็ให้อำนาจศาลลงโทษปรับผู้กระทำความผิดหลายคนรวมกันได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1975
มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาใหม่ และให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้ว่าจะปรับเรียงตัวหรือปรับรวมกัน

ยอมรับหลักดังกล่าว และศาลก็ได้พิพากษาลงโทษจำเลยในชั้นใด โทษนั้น เป็นอันระงับไปทั้งสิ้น ความผิดอาญาจึงเป็นความผิดเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิด โทษไม่ ตกทอดไปถึงทายาท ในประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐส่วนใหญ่ ใช้หลัก Abatement คือ ให้ศาลจำหน่ายคดี เมื่อจำเลยตายแม้แต่เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุด ศาลไม่อาจจำหน่ายคดีได้ก็ให้ บังคับเอาจากกองทรัพย์สินเหตุผลของมลรัฐดังกล่าว คือ โทษทางอาญาไม่ใช่หนี้ทางแพ่ง การลงโทษทางอาญาก็ เพื่อบังคับเอาแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะ เป็นเพราะต้องการแก้แค้น ตอบแทน ฝึกหัด ตัดนิสัย หรือป้องปรามก็ตามเมื่อจำเลยตายแล้วย่อมไม่มีการตอบสนองปรัชญา การลงโทษใด ๆ ได้ แต่ก็มีบางรัฐที่ไม่เห็นด้วยโดยเห็นว่า เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับแล้ว ย่อมก่อให้เกิดสิทธิหรืออำนาจรัฐที่จะบังคับเอาแก่ทายาท เพราะถ้าผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ รัฐก็บังคับ เอาจากกองทรัพย์สินเดียวกันนั่นเอง ตามกฎหมายฝรั่งเศส ทายาทที่รับมรดกของผู้ต้องพิพากษา ให้ปรับ อาจถูกบังคับให้ชำระค่าปรับได้ตามความเห็นชอบร่วมกันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของฝรั่งเศสเคยกำหนด นักกฎหมายฝรั่งเศส อธิบายว่า เมื่อมีคำพิพากษาแล้วโทษปรับจะแปรสภาพเป็นหนี้ทางแพ่ง ซึ่งทายาทจะต้องชำระ โดยหักจากกองมรดกนั่นเอง หลักการนี้ ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะถูกต้อง การบังคับโทษปรับใน กรณีผู้ต้องโทษตายควรเป็นเช่นเดียวกับการลงโทษอื่น ๆ โทษปรับเป็นโทษเฉพาะตัวของจำเลย หลักกฎหมายไทยเรื่องนี้จึงเป็นธรรมและสอดคล้องกับปรัชญาการลงโทษที่อยู่แล้ว

เกี่ยวกับเรื่องการชำระค่าปรับตามกฎหมายไทย ค่าปรับต้องชำระแก่ศาลเว้นแต่เป็น การชำระค่าปรับแก่เจ้าพนักงานอื่น เช่น พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ก่อนที่คดีจะเข้าสู่ศาล ในประเทศที่ใช้ระบบปรับตามวันผู้มีหน้าที่เก็บชำระค่าปรับ คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ซึ่ง เจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง เช่น ยึดกำหนดเวลาชำระค่าปรับได้ รวมทั้งร้องขอให้เปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษอย่างอื่นได้ เมื่อจำเลยไม่ชำระค่าปรับตามกำหนด

ในประเทศฝรั่งเศส การชำระค่าปรับให้กระทำต่อพนักงานเก็บภาษี สังกัดกระทรวง การคลัง รวมทั้งมีมาตรการให้ความสะดวกแก่ผู้ต้องชำระค่าปรับ เช่น อาจชำระ

ด้วยการซื้อแสดมภ์แล้วปิดลงบนเอกสารที่กำหนดส่งไปชำระเป็นค่าปรับ ซึ่งก็เป็นการลงโทษผู้ต้องชำระค่าปรับและมีผลให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นสมความประสงค์ของไทยปรับ นอกจากนี้อาจมีการชำระค่าปรับทางไปรษณีย์ การชำระด้วยเช็ค ธนาณัติ และการโอนเงินบัญชีในธนาคารก็ได้

เงินที่ต้องชำระเป็นค่าปรับย่อมเป็นรายได้ของแผ่นดิน ไม่เหมือนในสมัยก่อนที่หักเป็นรายได้ของศาล ค่าปรับจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด แต่ภายในอัตราดังกล่าว ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดเท่าใดก็ได้ ในประเทศที่ใช้ระบบค่าปรับตายตัว ค่าปรับอาจล้นกันได้ในระหว่างผู้กระทำความผิดฐานเดียวกัน แต่ในประเทศที่ใช้ระบบปรับตามวัน แม้ค่าปรับที่ได้จะต่างกัน แต่ก็มีผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดแต่ละคนตรงตามฐานานุกรม คือผู้มีรายได้มากต้องถูกกระทบกระเทือนมาก ในประเทศไทยซึ่งใช้ระบบปรับตายตัว หรืออาจสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและสภาพอื่น ๆ ของผู้กระทำความผิดบ้าง ก็มีวิธีการกำหนดค่าปรับในกฎหมายหลายรูปแบบ ในระยะหลังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจยอมให้ปรับโดยสัมพันธ์กับความเสียหาย หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นได้มากขึ้น เช่น ให้ปรับเป็นจำนวนเท่านั้นเท่าของราคาทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งความผิด หรือให้ปรับเป็นวัน เดือน ปี จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

ในกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักในรัฐธรรมนูญควบคุมอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติในการกำหนดค่าปรับไว้ในกฎหมาย และควบคุมดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าปรับ เรียกว่าหลักว่าด้วยการห้ามปรับเกินสมควร (Excessive Fine) แต่หลักนี้ก็ไม่มีที่ใช้ในประเทศอื่น*

---

*บทแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ 8 ซึ่งศาลสหรัฐตีความว่าจำกัดทั้งอำนาจของรัฐสภาและดุลพินิจของฝ่ายบริหารและตุลาการ ซึ่งต้องทำตามกฎหมาย บทแก้ไขนี้ กล่าวถึงการเรียกประกันเกินสมควร (Excessive Bail) ด้วย จึงเป็นการจำกัดอำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารด้วยว่าจะเรียกประกันเกินสมควรไม่ได้

สำหรับ ในส่วนของวิธีการชำระค่าปรับนั้น ตามกฎหมายไทย ผู้ต้องโทษปรับต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามคำพิพากษาศาล ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ต้องชำระภายใน 30 วัน มิฉะนั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สิน หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ หลักในเรื่องนี้มีอยู่ว่าผู้ต้องโทษต้องชำระค่าปรับภายใน 30 วัน นักกฎหมายบางคนเห็นว่า กำหนดระยะเวลาผ่อนหรือขยายไม่ได้ ระยะเวลา 30 วัน เป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ตายตัว และไม่เกี่ยวกับวิพิจารณาความ จึงนำหลักเรื่องอำนาจศาลในการขยายระยะเวลามาใช้โดยอนุโลมไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดทางออกหรือหน้าที่ของศาลไว้เพียง 2 ประการว่าผู้กระทำความผิดไม่ชำระค่าปรับก็ให้ยึดทรัพย์สิน หรือกักขัง ย่อมไม่มีทางที่ศาลจะใช้อำนาจเป็นอื่นได้ แต่ก็มีผู้ให้ความเห็นแย้งว่าการขยายระยะเวลา จะทำให้จำเลยมีทางชำระค่าปรับได้ อันเป็นการสมวัตตฤประสงค์ในการลงโทษปรับ มิฉะนั้นก็คงต้องใช้วิธีจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ อันเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของโทษปรับ อีกประการหนึ่ง การผ่อนเวลาไม่ใช้การไม่ยอมชำระค่าปรับ เป็นเรื่องของการยอมชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาที่กำหนดคือ 30 วัน แต่การชำระค่าปรับขอขยาย หรือยึดเยื่อออกไป ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงอะไรในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสวีเดน ประเทศเยอรมัน และบางรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย ก็ยอมให้ขยายเวลาชำระค่าปรับ หรือผ่อนเวลาได้ ในประเทศไทยได้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1579/2521 วินิจฉัยว่า การที่จำเลยขอผ่อนชำระค่าปรับไม่ได้ การผ่อนเวลาเป็นดุลพินิจที่ศาลกำหนดได้ตามความยุติธรรม และเหมาะสม ถ้าผ่อนเวลาแล้ว จำเลยไม่ชำระ ศาลก็ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับได้ ภายในกำหนด 5 ปี ถ้าไม่ยอมผ่อนเวลาให้ จำเลยก็กักขังจำเลยแทนค่าปรับไม่ได้ยู่ติ (คดีนี้จำเลยเป็นนิติบุคคล) คงต้องใช้วิธียึดทรัพย์สินใช้ ค่าปรับอย่างเดียว ซึ่งถ้าทำเช่นนี้จะกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของจำเลย และทำให้เสียหายต่อผู้ถือหุ้น ระบบการเงิน การลงทุนภายในประเทศอาจจะกระทบกระเทือน พนักงานของบริษัทและครอบครัว (คดีนี้มีประมาณ 3,000 คน) จะว่างงานศาลจึงยอมขยายระยะเวลาให้ ขณะนี้คำพิพากษาคดีดังกล่าวเป็นบรรทัดฐาน แต่อาจถูกกลับโดยศาลฎีกาในอนาคตก็ได้*

* เหตุผลของคำพิพากษานี้ ยังไม่ลงรอยเดียวกันนัก แม้จะมีผู้เห็นด้วยในหลักการ เป็นส่วนใหญ่ก็ตาม

ผู้หน้าที่ชำระค่าปรับ คือ ผู้ต้องคำพิพากษาคังได้กล่าวแล้ว แต่อาจมีการชำระโดยบุคคลที่สามได้ โดยแสดงความประสงค์ขอชำระแทนผู้ต้องโทษ ซึ่งไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับ เพราะถ้ายอมให้เป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่าผู้กระทำความผิด ไม่ได้ถูกกระทบกระเทือนแต่อย่างใด แต่ก็มีบางประเทศที่ยอมให้ทำได้ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งผู้รับผิดชอบทางแพ่ง หรือนายประกัน ตลอดจนจำเลยอื่น ๆ อาจชำระค่าปรับแทนได้ ในประเทศไทย เมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้วการปรับรวมกัน หรือปรับแทนกันก็ไม่มีอีกต่อไปจำเลยคนหนึ่ง ไม่อาจเสียค่าปรับแทนคนอื่นได้ และไม่มีกฎหมายยอมให้บุคคลภายนอกชำระค่าปรับแทนผู้ต้องโทษได้ เว้นแต่จะเป็นการชำระโดยผ่านทางผู้กระทำความผิด โดยถือว่าเป็นเงินค่าปรับของผู้กระทำความผิดเอง ซึ่งในบางประเทศ ถ้าทราบแน่ชัดว่าเป็นเช่นนั้นก็จะไม่รับชำระค่าปรับเช่นนั้น

อย่างไรก็ตามบางครั้งก็มีปัญหาเกิดขึ้นจากการไม่ชำระค่าปรับ ซึ่งพบว่าเมื่อผู้หน้าที่ชำระค่าปรับไม่ชำระค่าปรับ หรือชำระค่าปรับไม่ครบ ก็ต้องมีโทษอื่นมาเสริม หรือแทน เรียกว่า Substitute Punishment โทษทดแทนประการแรกคือ การบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้ต้องโทษ ตามกฎหมายไทย ถ้าไม่ชำระค่าปรับใน 30 วัน ก็ต้องถูกยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับ แต่การยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับก็ไม่ก่อให้เกิดบุริมสิทธิ เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 251 การยึดทรัพย์ให้ใช้เป็นค่าธรรมเนียมราคาทรัพย์สิน หรือค่าทดแทนก่อนแล้วจึงถึงค่าปรับ วิธีการยึดทรัพย์ก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การยึดทรัพย์นี้จะกระทำก่อนครบ 30 วันนับตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษาไม่ได้ (แต่การกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามีเหตุผลสมควรศาลอาจกักขังก่อนครบ 30 วันได้)

โทษเสริม หรือโทษทดแทนอีกประการหนึ่ง คือการบังคับเอาแก่ตัวผู้ต้องโทษ โดยเอาตัวผู้นั้นมาจำกัดเสรีภาพ ความมุ่งหมายก็คือ เพื่อให้มีการทำงานทดแทนค่าปรับ ไม่ได้เอาตัวมาควบคุมไว้เฉย ๆ ให้ผ่าน ๆ ไป โทษชนิดนี้ที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป คือ โทษจำคุกและโทษกักขัง ตามกฎหมายลักษณะอาญาของไทย เคยให้ลงโทษจำคุกแทนค่าปรับ แต่เมื่อใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ก็ให้ศาลกักขังแทนค่าปรับคำว่า กักขังแทนค่าปรับ มีถ้อยคำเหมือนกับกักขังอันเป็น

โทษอาญาสถานหนึ่ง แต่นักกฎหมายบางคนเห็นว่าการกักขังแทนค่าปรับไม่ใช่โทษเป็นเพียงสภาพบังคับทดแทน ทั้งวิธีกักขังแทนค่าปรับในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นไม่ได้* แต่ผู้เขียนเห็นว่า การกักขังแทนค่าปรับก็คือ โทษชนิดหนึ่งนั่นเอง ในทางปฏิบัติก็มี สถานที่ยกขังทำนองเดียวกัน หรือ ใช้ร่วมกันกับผู้ต้องโทษกักขังแทนโทษจำคุก เมื่อครั้งมีการร่างประมวลกฎหมายอาญา เมื่อมีการดำริจะเปลี่ยนการจำคุกแทนค่าปรับมาเป็นกักขังแทนค่าปรับ กระบวนการร่างเกรงกลัวอยู่เหมือนกันว่า การกักขังแทนค่าปรับจะทำให้ผู้นั้นไม่ต้องทำงานไม่เหมือนโทษจำคุก ซึ่งเป็นอันรู้ว่าผู้ต้องโทษต้องทำงาน ข้อนี้อาจเป็นเหตุให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการราชทัณฑ์ และระเบียบการราชทัณฑ์ในเวลาต่อมาให้ผู้ต้องโทษกักขังทำงานด้วย ถ้าเป็นการกักขังในสถานที่ของทางราชการ ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้กักขังแทนค่าปรับได้วันละ 70 บาท จากที่เคยใช้อัตรากักขังแทนค่าปรับวันละ 20 บาท มาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นการแก้ไขให้เข้ากับค่าของเงิน และเป็นคุณแก่ผู้ต้องโทษยิ่งขึ้น ในกรณีมีการกักขังแทนค่าปรับและมีเศษ ค่าปรับไม่ถึง 70 บาท ไม่ว่าจะเศษเท่าใด เกิน 35 บาท หรือไม่ก็ตาม เมื่อไม่มีกฎหมายว่าไว้เป็นอย่างอื่น ผู้เขียนเห็นว่า ต้องใช้กฎหมายในทางที่เป็นคุณ คือบัตเศษนั้นทิ้ง มิใช่ต้องนำมาคำนวณเป็นวันหรือครึ่งวัน

ในต่างประเทศ มีทั้งที่ใช้โทษจำคุกแทนโทษปรับ และกักขังแทนโทษปรับ ในประเทศสหรัฐอเมริกา บางรัฐใช้โทษจำคุก แต่บางรัฐก็ใช้โทษกักขัง มีผู้เสนอความคิดอยู่เหมือนกันว่าการจำคุก หรือกักขังแทนค่าปรับไม่ควรเป็นไปตามส่วนมากน้อยของค่าปรับ แต่ให้คำนึงถึงความผิดของจำเลย และความร่วมมือของจำเลยในการชำระหรือไม่ชำระค่าปรับ แต่หลักเกณฑ์ใหม่ตามข้อเสนอนี้ อาจจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการคำนวณเวลา จำคุกอยู่เหมือนกัน ในประเทศที่ใช้ระบบปรับตามวัน แม้จะนิยมใช้โทษจำคุกมากกว่า โทษกักขัง แต่ก็ทำตารางกำหนดไว้ล่วงหน้า

* ข้อโต้แย้งที่ว่า เป็นหรือไม่เป็นโทษ เกี่ยวพันกับประเด็นว่า จะนับโทษต่อได้หรือไม่ และ

ว่าถ้าถูกปรับก็วัน หากไม่มีเงินจะต้องเปลี่ยนมารับโทษจำคุกก็วัน แต่มิได้หมายความว่า โทษจำคุกแทนค่าปรับจะมีจำนวนวันเท่ากับวันปรับ หากใช้วิธีกำหนดวันปรับ ให้สัมพันธ์กับวันจำคุก เช่น ยิ่งโทษปรับมีจำนวนมาก เพราะวันปรับมีมากหลายวันจำนวนวันจำคุกจะยิ่งลดลง โดยถือว่า แต่ละวันที่ต้องโทษจำคุก ทำให้ผู้ต้องโทษต้องสูญเสียรายได้ และ สูญเสียทั้งอิสรภาพ ประกอบกัน

การรอกการลงโทษและการรอกการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ของไทยในปัจจุบันนี้ ให้อำนาจศาลที่จะรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษจำคุกได้ถ้าอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ศาลจะรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษให้ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 56 วรรคหนึ่ง ดังนี้

1. ความผิดที่ผู้กระทำนั้น จะต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ดังนั้นถ้าเป็นโทษปรับอย่างเดียวก็รอกให้ไม่ได้
2. ความผิดนั้นศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี
3. ต้องไม่ปรากฏว่าผู้กระทำผิดเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เว้นแต่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
4. อยู่ในดุลพินิจของศาลจะพิจารณาถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอันอันควรปรานี เมื่อศาล ใช้ดุลพินิจแล้ว เห็นว่าสมควรก็จะสั่งให้รอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษผู้กระทำผิดได้ถ้าไม่เห็นสมควรก็จะลงโทษจำคุกไปเลย
5. ศาลรอกได้ไม่เกิน 5 ปี

และในระหว่างการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษนั้น ศาลสามารถที่จะกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุมความประพฤติผู้กระทำผิดได้ด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้ ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขได้ถึง 5 ข้อ ซึ่งสามารถเลือกกำหนดได้ตามความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดในแต่ละราย และมีพนักงานคุมประพฤติคอยสอดส่องดูแล ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หาก

ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามศาลก็อาจกำหนด โทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษที่รอไว้
ตามมาตรา 57 หรือในกรณีที่ผู้รับการรอลงโทษหรือรอกำหนดโทษได้กระทำความผิดขึ้น
อีกในระหว่างระยะเวลาการลงโทษ หรือรอกำหนดโทษ และศาลในคดีหลังพิพากษาให้
ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ก็ให้ศาลคดีหลังกำหนดโทษที่รอกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับ
โทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี

การรอลงโทษและการรอกำหนดโทษปรับ การนำโทษปรับมาใช้อย่างกว้างขวาง
และแพร่หลายนั้นไม่ได้หมายความว่า รัฐผู้ออกกฎหมายจะกำหนดให้โทษปรับอย่างไรเมื่อใดก็ได้
หากแต่จะต้องอยู่ใต้กฎเกณฑ์ และทฤษฎีอีกมากมาย จนถึงได้ว่าหลักในเรื่องโทษปรับเป็นระบบใน
ตัวเอง ประเทศต่าง ๆ ที่นำโทษปรับมาใช้ต่างก็พยายามจะจัดส่วนเสียของโทษปรับให้หมดไป
ในแนวทางที่ตนเห็นสมควร เช่น กำหนดค่าปรับ โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำ
ความผิด เพื่อแก้ไขเสียที่ว่าโทษปรับทำให้คนจนต้องเดือดร้อน แต่คนฐานะดีจะได้เปรียบบาง
ประเทศก็ใช้ระบบปรับตามวัน แต่ปัญหาก็คงไม่หมดไปเพราะค่าปรับบังคับยากคือ อาจเก็บไม่ได้
เต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้นถ้าสภาพเป็นเช่นนี้สุดแต่เอาใจของผู้ต้องโทษว่าจะชำระหรือไม่
วัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับก็เป็นอันล้มเหลว ในหลายประเทศจึงได้มีการแก้ไขกฎหมายให้ใช้
โทษอื่นแทนโทษปรับ หรือให้ศาลใช้ดุลพินิจ และเป็นฝ่ายผ่อนปรนการชำระค่าปรับเสียเองภายใต้
หลักเกณฑ์ที่เหมาะสม เช่น ให้ชะลอหรือการรอลงโทษปรับ ให้คุมความประพฤติระหว่างการรอ
การลงโทษปรับ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้น ตามกฎหมายไทยโทษปรับก็มีมาแต่สมัยโบราณ และได้มี
การพัฒนาเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับในยุโรป ส่วนวิธีการชำระค่าปรับนั้น ตามกฎหมายไทยผู้ต้อง
โทษปรับต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามคำพิพากษาต่อศาล ซึ่งตามประมวลกฎหมาย
อาญา มาตรา 29 ต้องชำระภายใน 30 วัน มิฉะนั้นจะถูกยึดทรัพย์สินหรือถูกกักขังแทนค่าปรับ
ดังนั้นถ้าจำเลยเป็นคนยากจนไม่มีเงินค่าปรับจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการ
รอลงโทษหรือรอกำหนดโทษปรับ (Fines Suspension) โดยขอเสนอให้มีการแก้ไข

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้อำนาจศาลที่จะรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษปรับได้ด้วย เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจได้มากขึ้น และได้ความยุติธรรมเป็นคดี ๆ ทั้งเป็นการเลี่ยงการลงโทษกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำผิดที่มีฐานะยากจนสามารถกลับไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้ แต่การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษปรับ อาจจะมีผลกระทบบ้าง เช่น การเปรียบเทียบในชั้นพนักงานสอบสวน อาจลดลงอันจะเป็นเหตุให้คดีไปสู่ศาลมากขึ้น เพราะต่างก็หวังรอกการลงโทษปรับในชั้นศาล นอกจากนี้ การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษปรับ ซึ่งเป็นโทษเล็กน้อยอยู่แล้ว อาจทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความขี้เกียจ และผู้กระทำความผิดกฎหมายเล็ก ๆ น้อย ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ตามผลกระทบนั้นก็ลดน้อยลง หากศาลจะใช้มาตรการเสริม คือ ใช้การคุมความประพฤติผู้กระทำผิด ซึ่งการคุมประพฤตินั้นน่าจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดมีความรู้สึกเกรงกลัว และยับยั้งชั่งใจ ในการจะกระทำผิดต่อไป นอกจากนี้ศาลสามารถกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปทำงานบริการสังคมตอบแทนคดี ค่าปรับ โดยคิดคำนวณชั่วโมงในการทำงานตามอัตราโทษปรับที่ศาลรอไว้ก็ได้ ซึ่งผลของการที่ศาลลงโทษปรับแล้วรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษให้ จะแตกต่างกับการที่ศาลลงโทษจำคุก และรอกการลงโทษให้ เพราะหากกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับได้แล้วเลี่ยงไปลงโทษจำคุกแล้วรอกการลงโทษให้ก็เท่ากับว่าจำเลยไม่ต้องรับโทษเลย ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการลงโทษไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับโทษปรับ ในวิทยานิพนธ์นี้ตั้งแต่ต้นพบว่า โทษปรับตามกฎหมายไทยเรานั้น ยังไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมโดยเสมอภาคกัน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโทษปรับในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโทษปรับให้ทันสมัยและเป็นธรรม ดังต่อไปนี้

1. เห็นสมควรส่งเสริมสนับสนุนให้โทษปรับมีบทบาทมากขึ้น และสำคัญขึ้นกว่าการลงโทษทางอาญาประเภทอื่น ๆ เนื่องจากโทษปรับนั้นทำหายก็จិនเสียหรือสันดานของมนุษย์ ขณะที่มิฉะนั้น

รุนแรง บ่าเถื่อนน้อยกว่าวิธีการจำกัดอิสรภาพหรือโทษจำคุก โดยโทษปรับจะไม่ก่อให้เกิด
 ตรายบาปใด ๆ ที่เป็นผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดเหมือนที่โทษจำคุกได้ทิ้งร่องรอยไว้ ยิ่งกว่า
 นั้นลักษณะของโทษมีความชัดเจน โดยบังคับตรง ๆ เอาที่กำลังความสามารถของจำเลยได้
 อย่างเหมาะสม เมื่อถูกลงโทษปรับ ผู้กระทำความผิดจะทราบค่อนข้างชัดเจนว่าเขาเป็นหนี้หรือ
 ต้องจ่ายคืนให้แก่สังคมเท่าไร นอกจากนี้โทษปรับสามารถใช้ได้อย่างยืดหยุ่นเหมาะสมกับ
 ความผิดและผู้กระทำความผิดแล้วยังไม่ทำลายสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้กระทำความผิดกับครอบครัวและสังคม
 อีกด้วย

2. ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ให้ศาลมีอำนาจรอการลงโทษ
 หรือรอการกำหนดโทษปรับได้ทำนองเดียวกับการรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษจำคุก
 จะทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการลงโทษได้เพิ่มมากขึ้น และทำให้ศาลมีความรู้สึกสะดวก
 ใจที่จะใช้โทษปรับกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน เพราะถึงแม้จะลงโทษปรับก็แล้วก็สามารถที่จะ
 รอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษได้ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
 กฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคหนึ่งใหม่ดังนี้

"ผู้ใดกระทำความผิด ซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่
 เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกหรือปรับมาก่อน หรือ
 ปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกหรือปรับมาก่อนแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาท
 หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา
 อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุ
 อื่น อันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ
 หรือกำหนดโทษ แต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะ
 เวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไข เพื่อ
 ค้ำประกันความประพฤติของผู้นั้นด้วย หรือไม่ก็ได้"

3. ควรให้ศาลกำหนดเงื่อนไข เพื่อคุ้มครองความประพฤติผู้กระทำความผิดที่ศาลรอ
 การลงโทษหรือรอการกำหนดโทษไว้ เพื่อทำให้ผลของการรอการลงโทษและรอการกำหนดโทษมี
 ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะจะมีพนักงานคุมประพฤติคอยสอดส่อง ดูแล และนำข่าวกล่าว

ตกเดือนให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดีต่อไป

4. ควรให้ศาลกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ศาลรอกการลงโทษหรือ รอกการกำหนดโทษปรับไปทำงานบริการสังคม หรือบริการสาธารณประโยชน์ โดยไม่มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นการชดใช้ความผิดที่กระทำต่อสังคม โดยคำนวณชั่วโมงทำงานจากอัตราค่าปรับที่ศาลได้รอกการลงโทษไว้

5. ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในเรื่องโทษปรับ ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการผ่อน หรือขยายระยะเวลาชำระค่าปรับได้ โดยให้กำหนดหลักเกณฑ์ในการที่จะผ่อนหรือขยายระยะเวลาไว้ให้ชัดเจน ในกฎหมาย ซึ่งการผ่อนชำระค่าปรับนั้น สามารถนำไปใช้ในความผิดที่บุคคล หรือบุคคลที่มีฐานะพอจะชำระค่าปรับได้กระทำผิด ศาลอาจเลือกใช้วิธีการผ่อนชำระให้กับบุคคลเหล่านั้น ผ่อนชำระค่าปรับหากเห็นว่าบุคคลเหล่านั้นยังมีความสามารถที่จะนำค่าปรับมาชำระได้ แต่หากเห็นว่าไม่สามารถชำระค่าปรับได้จริง ๆ ก็ให้ศาลเลือกใช้วิธีการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษปรับแทน ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้กว้างขวางมากขึ้น

6. ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีการทูลเกล้าการลงโทษกักขังซึ่งรวมทั้งกักขังแทนค่าปรับได้ ในขณะนี้ มาตรา 246-248 ในทูลเกล้าการลงโทษได้ก็แต่เฉพาะโทษประหารชีวิต และโทษจำคุก ซึ่งผลก็คือจำเลยซึ่งมีกรรมแก่ หรือคลอดบุตรหรือที่วิกลจริต ถ้าจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับก็ต้องกักขังไปเลยจะทูลเกล้าไม่ได้ จึงควรแก้ไขให้มีการทูลเกล้าการลงโทษกักขังได้ด้วย

7. สมควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการนำระบบการปรับตามวัน (Day - Fine System) มาใช้ในประเทศไทย แม้ในขณะนี้อาจจะไม่เหมาะสมการนำมาใช้เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้น้อย การคิดคำนวณรายได้ต่อวันทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามหากจะมีการทดลองนำมาใช้ในความผิด บางประเภท เช่นความผิดที่มีต่อนิติบุคคล หรือความผิดที่ผู้กระทำผิดมีรายได้น้อย เช่นเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจก็น่าจะมีความเป็นไปได้